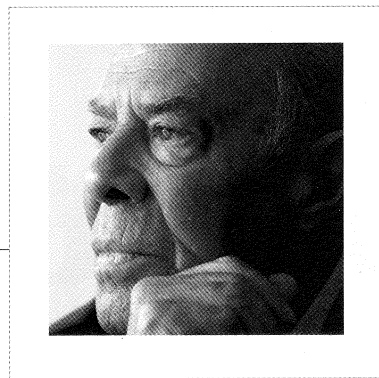

Hans van Manen (1932), choreograaf

'Wij waren ratten, vrij en onkwetsbaar'

“Als ik mijn oorlog moet samenvatten, dan moet ik zeggen dat het een ongelooflijk leuke tijd was. Erg hè? Ik had twee buurvriendjes, Richard en Frida, net zulke brutale, kwaaië kinderen als ik. Ook van een moeder alleen. Ik deed wat mijn moeder zei en zij deden wat hun moeder zei. Maar als onze moeders niet expliciet zeiden dat we iets niet mochten, dan waren we drie ratten die alles deden wat God verboden had.

Alles in de oorlog was avontuur, vooral met z'n drieën. We hadden werkelijk overal maling aan, zeker de laatste anderhalf jaar, toen de school dicht was. Dat was de ergste tijd natuurlijk.

Vanaf acht uur 's avonds was het spertijd, maar daar trokken wij ons niets van aan. We gingen gewoon op straat, van portiek tot portiek, naar vrienden in de buurt. Verder begrepen wij ook heel goed dat we gebrek aan eten en brandstof hadden. Dus waar we iets vandaan konden slepen en stelen, daar deden we het.

Je had bijvoorbeeld een aantal schuilkelders aan het begin van het Vondelpark; dat waren van die hopen die met een soort oud kolengruis waren bedekt. We zochten dan de goede stukjes antraciet die er nog tussen zaten. Die waren erg klein, maar op een gegeven moment had je toch een zakje vol en daar kon je het kleine ronde kacheltje mee stoken. Daar kon je aardig op koken.

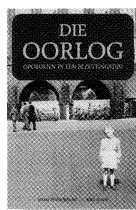
Ik was ook een van de eersten die tramblokjes uit de straat sloopte; in de Marnixstraat zaten allemaal van die fantastische houten blokjes die geteerd waren. Die kon je met de botste bijl kloven, en ik had een botte bijl.

We hebben ook wel eens een biels gehaald uit de Rietlanden, het rangeerterrein van de Nederlandse Spoorwegen. Wat woog ik in de oorlog? Negenendertig of veertig kilo. Toch sloopten we met een touw die biels helemaal naar het Leidseplein. Dan nog de trap op, daar hielp mijn moeder mee. Maar met mijn botte bijl kon ik van die biels niets

afkrijgen, want dat was een soort eikenhout.

Alles doen wat verboden was, gaf een ongekende vrijheid, die ik ook na de oorlog heb gehouden. Ik ben vaak zomaar weggegaan. Bij het Nederlands Danstheater nam ik van de ene op de andere dag ontslag, klaar. En dan kwam ik thuis en vroeg ik me af: waar moeten we nu weer van leven? Een halfuur later ging de telefoon en dan was het weer opgelost. Die vrijheidsdrang zit in mijn karakter, maar in de oorlogsomstandigheden kwam die drang tot bloei.

De oorlog heeft een enorme invloed op me gehad. Je moet zelf nadenken, doen wat je vindt dat je moet doen. Ik voelde me buitengewoon verantwoordelijk, vooral voor mijn moeder. En je moest altijd voorzichtig zijn, soms stiekem, maar altijd handig en *clever*. Ik denk dat ik ongelooflijk veel geleerd heb in de oorlog. En ik heb een buitengewoon prettige jeugd gehad, daar komt het wel op neer.” ■

'Die oorlog, opgroeien in een bezettingstijd', door Harm Peter Smilde en Rien Rouw (uitgeverij SWP, €17,90).

Zie: www.die-oorlog.nl/interviews.php